Inspectie SZW
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Arbeidsrisico's in de fruitteelt

Gerichte inspecties in uw branche

De belangrijkste arbeidsrisico's in de fruitteelt

Deze brochure vertelt u meer over de belangrijkste arbeidsrisico's in de fruitteelt, de branche waar uw bedrijf bij hoort. U kunt lezen wat u daarvoor moet regelen en waar de Arbeidsinspectie bij inspecties op zal letten. Investeren in goede arbeidsomstandigheden draagt bij aan het gezond houden van uw werknemers, de tijdelijke arbeidskrachten die u inhuurt, en uw bedrijf.

In de fruitteelt hebben de belangrijkste arbeidsrisico's te maken met:

- **Besloten ruimten** **pagina 14**
- **Gevaarlijke stoffen** **pagina 19**
- **Fysieke belasting** **pagina 21**
- **Machineveiligheid** **pagina 25**

Daarnaast gaat deze brochure ook over het verrichten van arbeid door jongeren. Het gaat dan om arbeidstijden en werkzaamheden die jongeren niet of slechts onder bepaalde voorwaarden mogen verrichten. Dit onderdeel komt vanaf pagina 30 aan bod.

De Arbeidsinspectie controleert tijdens een inspectie specifiek op deze arbeidsrisico's. Met deze brochure kunt u zich hier goed op voorbereiden. Op andere onderwerpen inspecteert de Arbeidsinspectie alleen als daar een concrete aanleiding voor is.

In het eerste deel van deze brochure kunt u lezen:
- welke verplichtingen u als werkgever heeft
- hoe een bedrijfsinspectie verloopt

In het tweede deel vindt u:
- de belangrijkste arbeidsrisico's in uw branche uitgewerkt
- de inspectienormen per arbeidsrisico
- verwijzingen naar bestaande instrumenten en hulpmiddelen om aan de regels te voldoen

Deel 1
Veiligheid en gezondheid, uw zorg

Als werkgever moet u een zo goed mogelijk arbeidsomstandighedenbeleid voeren. Daarvoor organiseert u het werk zodanig dat dit geen nadelige invloed heeft op de veiligheid of de gezondheid van uw werknemers. Kennis van de risico's is hiervoor een belangrijke basis. Zo kunt u gericht zoeken naar oplossingen om de arbeidsomstandigheden te verbeteren. Dit doet u aan de hand van een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E).

Risico-inventarisatie & -evaluatie en plan van aanpak

Een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) is voor ieder bedrijf verplicht. Met de resultaten van de RI&E stelt u een plan van aanpak op. Dit kunt u zelf doen of u kunt het uitbesteden aan een gespecialiseerd bureau. U bent verplicht uw RI&E, inclusief het plan van aanpak, te laten toetsen. Dit kunt u laten doen door een gecertificeerde deskundige die aan uw bedrijf verbonden is of door een gecertificeerde arbodienst.

In het plan van aanpak beschrijft u:
- welke verbeteringen u wilt doorvoeren
- welke verbeteringen prioriteit hebben
- wanneer de verbeteringen uitgevoerd moeten zijn
- wie voor de uitvoering verantwoordelijk is

Voor het aanpakken van verbeteringen gelden de volgende uitgangspunten:
- Risico's moeten zoveel mogelijk aan de bron worden weggenomen (bijvoorbeeld het automatiseren van monstername, toegangsluiken van koelcellen altijd op slot in combinatie met een sleutelprocedure, het vervangen van gevaarlijke stoffen en gevaarlijke machines).
- Is deze bronaanpak redelijkerwijs niet mogelijk (vanwege technische, organisatorische en/of economische redenen), dan treft u maatregelen die voor alle werknemers gunstig zijn (bijvoorbeeld ventilatie of het afschermen van draaiende onderdelen van een machine).
- In sommige gevallen is het niet mogelijk om een aanpak aan de bron of een algemeen beschermende aanpak te kiezen. In die gevallen verstrekt u persoonlijke beschermingsmiddelen aan de werknemers (bijvoorbeeld gelaatsmaskers, handschoenen of gehoorbescherming). Daarna ziet u erop toe dat de werknemers deze beschermingsmiddelen ook daadwerkelijk gebruiken.

Deze aanpak staat bekend als de arbeidshygiënische strategie.

Wilt u een uitzendkracht inhuren? Dan moet u het uitzendbureau inlichten over de risico's van de werkzaamheden. Stuur het deel van uw RI&E dat betrekking heeft op de werkzaamheden van de uitzendkracht op tijd naar het uitzendbureau. Zo kunnen tijdelijke medewerkers tijdig worden geïnformeerd over de risico's die samenhangen met de werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden en de manier waarop uw bedrijf deze aanpakt.

Wijziging arboregelgeving kleine bedrijven en organisaties
Sinds 1 april 2011 hoeven werkgevers met ten hoogste 25 werknemers onder bepaalde voorwaarden de RI&E niet meer door een deskundige te laten toetsen. Dat geldt bijvoorbeeld als zij gebruikmaken van een branchespecifiek RI&E-instrument dat in de cao is opgenomen. Om in aanmerking te komen voor de vrijstelling van toetsing moet de werkgever wel onder de betreffende cao vallen.

Ook werkgevers met ten hoogste 25 werknemers die gebruikmaken van een RI&E-instrument dat door werkgevers en werknemers in hun branche of sector is vastgesteld, hoeven hun RI&E niet meer door een deskundige te laten toetsen. Dit RI&E-instrument moet zijn aangemeld bij de minister van SZW of bij een door de minister aangewezen instelling. Het bedrijf moet dan wel behoren tot de branche waarvan het RI&E-instrument gebruikt wordt. Meer informatie hierover vindt u op www.rie.nl. Hier vindt u ook de branche-RI&E's die in de cao's zijn opgenomen en de aangemelde branche-RI&E's.

Een andere wijziging van de Arbowet in 2011 houdt in dat u als werkgever ervoor moet zorgen dat uw werknemers kennis kunnen nemen van de RI&E.

De Arbeidsinspectie bij u op bezoek

Hoe verloopt een bedrijfsinspectie?

De inspecteur wil tijdens een inspectie zien hoe de werknemers in uw organisatie werken. Hij controleert of dat op een veilige en gezonde manier gebeurt. Werken er in uw bedrijf ook scholieren of studenten, dan controleert de inspecteur ook hun arbeidsomstandigheden voor zover het gaat om werkzaamheden die te vergelijken zijn met de beroepspraktijk.

De inspecteur komt meestal onaangekondigd langs omdat hij zoveel mogelijk de gewone, dagelijkse gang van zaken wil controleren. Een onaangekondigde inspectie duurt meestal niet langer dan twee uur. Tijdens de inspectie stelt de inspecteur u vragen en loopt hij samen met u of uw vertegenwoordiger door het bedrijf om de werknemers aan het werk te zien. Aan het begin van de inspectie zal de inspecteur meestal vragen of een lid van de personeelsvertegenwoordiging bij de inspectie aanwezig wil zijn. Deze personen hebben namelijk het recht om de inspecteur te vergezellen. Bovendien hebben zij het recht om een gesprek met de inspecteur te vragen zonder dat u als werkgever daarbij aanwezig bent.

Inspecteurs voeren niet alleen inspecties uit. Zij leggen ook bedrijfsbezoeken af om aan de hand van vragenlijsten informatie te verzamelen, bijvoorbeeld om na te gaan in hoeverre de wetgeving wordt nageleefd. Voor een dergelijk bezoek maakt de inspecteur vooraf een afspraak.

Een inspectiebezoek verloopt als volgt:
- De inspecteur kijkt op de werkplek hoe u de regels voor de belangrijkste arbeidsrisico's naleeft.
- De inspecteur bespreekt zijn bevindingen met u of met uw vertegenwoordiger. Als u niet of onvoldoende aan uw verplichtingen voldoet, maakt de inspecteur afspraken met u over de naleving van de verplichtingen.
- De inspecteur legt geconstateerde overtredingen schriftelijk vast. Dit kan in de vorm van een waarschuwing of een eis. Bij sommige overtredingen kan de inspecteur direct een boeterapport opmaken.

Deze brochure gaat over de belangrijkste risico's in uw branche. Mogelijk gelden er voor uw bedrijf ook nog andere, specifieke regels of risico's. Deze risico's moet u ook in de RI&E en het plan van aanpak opnemen. Ook moet u maatregelen treffen om deze risico's weg te nemen of te verminderen. Voorbeelden van andere risico's in de fruitteelt zijn blootstelling aan uitlaatgassen, werken met ULO-cellen en werken op hoogte.

U voldoet niet of onvoldoende aan de verplichtingen

De werkwijze van de Arbeidsinspectie gaat uit van 'hard waar het moet, zacht waar het kan'. In de praktijk werkt dat als volgt. Een inspecteur kijkt bij een overtreding naar het gevaar en naar de algehele situatie in een bedrijf. Levert een overtreding groot gevaar op voor werknemers, dan zal hij altijd formeel handhaven, ongeacht de situatie in het bedrijf. Gaat het om een overtreding zonder direct gevaar, dan kijkt de inspecteur of de arbeidsomstandigheden en het arbobeleid in het algemeen goed zijn geregeld. Is dat het geval, dan krijgt de werkgever de gelegenheid de overtreding(en) zelf op te lossen. Is dat niet het geval, dan geeft de inspecteur een waarschuwing of stelt een eis. U krijgt een waarschuwing als direct duidelijk is wat u moet doen om een overtreding op te heffen. U krijgt een eis als dat niet direct duidelijk is. In zo'n eis geeft de Arbeidsinspectie precies aan wat u moet doen om aan de wettelijke verplichting te voldoen.

Bij een waarschuwing of een eis krijgt u een bepaalde termijn om de overtreding weg te nemen. Hoeveel tijd u krijgt, is afhankelijk van de aard van de overtreding. De Arbeidsinspectie komt meestal controleren of u de aanwijzingen heeft opgevolgd. Heeft u dat niet binnen de gestelde termijn gedaan, dan krijgt u alsnog een boete. Als u een eis of een boete krijgt, kunt u altijd uw eigen zienswijze kenbaar maken of bezwaar aantekenen.
Bij een ernstige overtreding geeft de inspecteur zonder meer een boete. Als er direct gevaar is voor de medewerkers, legt de inspecteur het werk (gedeeltelijk) stil totdat de overtreding is opgeheven. De hoogte van een boete is afhankelijk van de ernst van de overtreding en de omvang van uw bedrijf. Kleine bedrijven betalen minder dan grote. Boetes naar aanleiding van een ongeval zijn hoger dan voor 'gewone' overtredingen. Als de inspecteur strafbare feiten constateert, maakt hij een proces-verbaal op.

Wanneer werknemers zich bewust niet houden aan de veiligheidsmaatregelen, kunnen ook zij een boete krijgen. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren wanneer zij noodzakelijke persoonlijke beschermingsmiddelen niet dragen of wanneer zij beveiligingen van een machine verwijderen of uitschakelen.

Wat u nog meer moet weten

Voorlichting, instructie en toezicht
Als werkgever moet u uw werknemers informeren over de risico's die zij lopen bij hun werkzaamheden. Ook moet u hun instructie geven over de maatregelen die de risico's kunnen beperken. Voorlichting en instructie zijn belangrijke middelen om ongevallen, verzuim en stagnatie in de productie te voorkomen of te beperken. Als werkgever moet u er bovendien op toezien dat de werknemers zich houden aan de instructies en voorschriften. Uw werknemers hebben daarin een ook een eigen verantwoordelijkheid. Zij moeten met de nodige voorzichtigheid en zorgvuldigheid handelen en de instructies opvolgen. Begaat een werknemer een ernstige overtreding en had hij kunnen weten (door voorlichting of

instructie) dat het om een overtreding van de wet gaat, dan kan de inspecteur de werknemer een boete geven.

Preventiemedewerker
Ieder bedrijf moet een preventiemedewerker aanstellen of iemand binnen het bedrijf de preventietaken laten uitvoeren. Deze medewerker speelt een belangrijke rol bij het maken van de RI&E en het plan van aanpak. Ook kan deze persoon een rol spelen bij het geven van voorlichting over arbeidsomstandigheden aan collega's en bij het onderzoeken van eventuele ongevallen in het bedrijf. Heeft uw bedrijf niet meer dan 25 medewerkers, dan kunt u als werkgever zelf de taak van preventiemedewerker vervullen.

Bedrijfshulpverlening
De Arbeidsinspectie kan ook de organisatie van de bedrijfshulpverlening (BHV) inspecteren. De BHV-organisatie is onderdeel van uw RI&E en het plan van aanpak. Een aantal zaken moet u in ieder geval op orde hebben. Zo moeten één of meer werknemers zijn opgeleid als bedrijfshulpverlener. Hoeveel BHV'ers u nodig heeft, hangt af van de omvang van uw bedrijf en de risico's van de werkzaamheden. Iedere BHV'er moet voor één of meer van de hulpverleningstaken (eerste hulp bij ongevallen, branden blussen en ontruimen) zijn opgeleid. De BHV-organisatie als totaal moet in staat zijn alle drie de hulpverleningstaken uit te voeren. Als u een gebruiksvergunning heeft, worden daarin mogelijk nog andere eisen gesteld aan uw BHV-organisatie. U kunt de BHV ook gezamenlijk met andere bedrijven in uw omgeving organiseren.

Systeeminspectie
Het kan zijn dat de wijze waarop u uw zorg voor arbeidsomstandigheden heeft georganiseerd, niet voldoende is. Wanneer de Arbeidsinspectie dit vermoedt, voert de inspecteur in veel gevallen een systeeminspectie uit. Hij houdt daarvoor interviews met u, met enkele van uw werknemers en met eventuele leidinggevenden in uw bedrijf. Na afloop bespreekt de inspecteur de resultaten met u. Ze kunnen leiden tot een eis. Daarna krijgt u de mogelijkheid om uw aanpak aan te passen.

Klachten
Soms ontvangt de Arbeidsinspectie klachten over arbeidsomstandigheden in een bedrijf. De Arbeidsinspectie neemt een klacht alleen in behandeling als deze komt van een werknemer (of een relatie of rechtshulpverlener van die werknemer) of een vakbond. Klachten of tips van anderen onderzoekt de Arbeidsinspectie in principe niet, tenzij sprake is van ernstig gevaar voor personen.

Ongevallen
Ernstige arbeidsongevallen moet u melden bij de Arbeidsinspectie. Het gaat om arbeidsongevallen met dodelijke afloop en ongevallen waarna een ziekenhuisopname volgt of iemand – naar het oordeel van een arts – blijvend letsel oploopt. De Arbeidsinspectie voert dan een onderzoek uit. Ook als een scholier of student tijdens zijn werkzaamheden in uw

bedrijf een dergelijk ongeluk krijgt, moet u dat melden. Dit geldt alleen als de werkzaamheden vergelijkbaar zijn met de beroepspraktijk. Het centrale telefoonnummer voor het melden van klachten en ongevallen is 0800 – 5151.

Beroepsziekten
Als een werknemer van uw bedrijf een beroepsziekte oploopt, meldt uw bedrijfsarts dit aan het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten.

Uw branche, de fruitteelt

De fruitteelt omvat de teelt van pitvruchten (appelen en peren), steenvruchten (pruimen en kersen) en klein fruit (bessen, frambozen, bramen en dergelijke). In 2009 waren er ruim 2.600 fruitteeltbedrijven, met in totaal ruim 2.100 vaste en - voornamelijk tijdens de oogsttijd – ruim 8.000 tijdelijke werknemers. Hierbij moet worden opgemerkt dat in totaal bijna 6.000 personen vast in de branche werken. Dat komt doordat in de bedrijven veel ondernemers en hun gezinsleden werkzaam zijn. Die tellen niet mee bij het aantal werknemers. Het aantal bedrijven in de fruitteelt is in de loop van de jaren afgenomen, een daling die zich ook de komende jaren nog zal voortzetten.

Risico's die in de fruitteelt een rol spelen zijn fysieke belasting, machineveiligheid, gevaarlijke stoffen en werken in besloten ruimten. Dit laatste vooral in verband met de opslag van fruit in zogenaamde ULO- cellen. Daarbinnen heerst een atmosfeer met een afwijkende samenstelling. Onbeschermd betreden van deze cellen is levensgevaarlijk en leidt onherroepelijk tot de dood door verstikking. Brancheorganisatie NFO onderkent de problemen op arboterrein, en heeft een arbocatalogus opgesteld, waarin het veilig werken met ULO-cellen een prominente plaats inneemt. Kijk voor meer informatie op www.nfofruit.nl.

Deel 2 Belangrijke arbeidsrisico's

In dit deel van de brochure kunt u lezen wat het arbeidsrisico is, wat de gevolgen kunnen zijn voor de gezondheid en veiligheid van uw werknemers, en wat u moet regelen om dit te voorkomen. De Arbeidsinspectie controleert hierop bij de inspecties. Aan het eind volgen verwijzingen naar bestaande instrumenten en hulpmiddelen die u helpen om aan de regels in de Arbowet te voldoen.

Belangrijkste arbeidsrisico's in de fruitteelt

Dit deel van de brochure gaat dieper in op de belangrijkste arbeidsrisico's in de fruitteelt:
- besloten ruimten
- gevaarlijke stoffen
- fysieke belasting
- machineveiligheid

Hoe zijn de belangrijkste risico's bepaald?

De Arbeidsinspectie heeft de belangrijkste arbeidsrisico's in uw sector bepaald aan de hand van:
- de ongevallencijfers binnen uw branche
- risicoschattingen door de Arbeidsinspectie
- overleg met de sociale partners

Besloten ruimten

Het fruit in fruitkoelhuizen wordt geconditioneerd bewaard in zogenaamde ULO-cellen (Ultra Low Oxygen). Hierin heersen lage temperaturen (ca. 1,5°C) en een van de buitenlucht afwijkende samenstelling van de atmosfeer. Nadat het fruit in de koelcel is opgeslagen, wordt de cel luchtdicht afgesloten. Vervolgens wordt de aanwezige zuurstof in een periode van ongeveer drie weken geleidelijk vrijwel geheel vervangen door stikstofgas en CO_2. Het uiteindelijke zuurstofgehalte van de atmosfeer in een ULO-cel ligt tussen 0,9% en 1,5%.

Voor hard fruit geldt dat het CO_2-gehalte niet hoger mag zijn dan 4%. Bij de opslag van zacht fruit kan het CO_2-gehalte tot wel 20% bedragen. Als het zuurstofgehalte niet binnen drie weken op de juiste waarde zit, wordt met behulp van een stikstofgenerator de resterende zuurstof verdreven met stikstof. Door het 'op regime brengen' van de cel wordt het rijpingsproces vertraagd en het bederf van het opgeslagen fruit geremd. Of een plaats of een ruimte als besloten ruimte beschouwd moet worden, hangt af van de gevaren die daar aanwezig kunnen zijn. Het gaat daarbij onder meer om de gevaren verstikking, of bedwelming of vergiftiging.

De belangrijkste stappen die moeten worden genomen om veilig te kunnen werken in besloten ruimten zijn het herkennen van de risico's, het gericht uitvoeren van metingen (ten minste altijd op zuurstof) en het treffen van passende maatregelen, inclusief het vaststellen van een noodprocedure. Bij ULO-koelcellen is sprake van betreding zodra men zich tijdens werkzaamheden bevindt in het gebied waar het zuurstofgehalte verlaagd is. Dat is in ieder geval in de ULO-cel zelf, maar ook in de onmiddellijke nabijheid van een geopend monsternameluik kan dat het geval zijn. Dit gebied wordt dan beschouwd als onderdeel van de besloten ruimte.

Wat zijn de risico's?

In besloten ruimten kunnen zich gevaarlijke stoffen ophopen en kan de zuurstof-concentratie te laag zijn. Dit kan leiden tot verstikking, bedwelming of vergiftiging. Het betreden van dergelijke ruimten kan direct gevaar opleveren voor uw werknemers. Daarom moet vóór het betreden van een besloten ruimte worden beoordeeld of deze gevaren voldoende zijn beperkt.

In het geval van ULO-cellen treedt direct gevaar voor de gezondheid van de medewerkers vooral op bij het nemen van monsters via geopende deuren of monsterluiken en bij het binnengaan van de ruimten. Bij het nemen van monsters stroomt lucht met daarin zeer weinig zuurstof en een overmaat aan stikstof en mogelijk CO_2 vanuit de cel naar de plek waar de monsternemer staat (dit is buiten de ruimte). Dit is met name het geval wanneer de druk binnen de cel hoger is dan daarbuiten. Het is veelal onbekend wat dit voor gevolgen heeft voor het zuurstofpercentage op de plaats van de monstername en in welke situaties dit schade kan veroorzaken aan de gezondheid van de betrokken medewerker.

Wat moet u doen?

Meten
Vóórdat een werknemer een besloten ruimte in gaat, voert u metingen uit. De resultaten van die metingen worden geregistreerd. Als de kans bestaat dat tijdens het werk in de besloten ruimte de gevaren blijven bestaan of zelfs groter worden, moeten de metingen regelmatig worden herhaald. Dit kan ook worden gerealiseerd door de betrokken werknemer(s) uit te rusten met een persoonsgebonden meetinstrument. Bij het werken in of nabij ULO-cellen zal dit de gangbare praktijk zijn. De noodzakelijke metingen vooraf mogen alleen worden uitgevoerd door personen die weten wat de gevaren zijn van het werken in besloten ruimten en hoe de metingen moeten worden uitgevoerd.

Metingen
- **Zuurstofmeting**
  Meting van giftige, bedwelmende of verstikkende stoffen

Als de uitkomsten van de metingen daartoe aanleiding geven, moeten er maatregelen worden genomen om veilig werken mogelijk te maken. Hierbij geldt als uitgangspunt dat de risico's zoveel mogelijk moeten worden weggenomen, bij voorkeur door het probleem bij de bron aan te pakken. Voor het nemen van monsters via geopende luiken of toegangsdeuren gelden de zelfde regels als voor het werken in een besloten ruimte. Ook in dit geval geldt dus de verplichting om maatregelen te nemen waarmee de risico's zoveel als mogelijk worden beperkt. Bovendien moet ook tijdens de werkzaamheden worden gemeten, eventueel door middel van een op de persoon gedragen zuurstofmeter. Wanneer sprake is van een hoog CO_2-gehalte in de cel (zoals het geval kan zijn bij de opslag van zacht fruit), moet daarnaast het CO_2-gehalte in de lucht permanent worden bewaakt.

Bij het nemen van maatregelen valt onder andere te denken aan:

- Werkzaamheden als het nemen van monsters met ten minste twee personen laten uitvoeren.
- Tijdens monstername een veilige afstand bewaren tot de geopende luiken of deuren.
- Zorgen dat bij monstername via een geopende celdeur of -luik geen overdruk in de cel aanwezig is.
- Zorgen voor verhogen van de zuurstofconcentratie op de werkplek (buiten de koelcel), bijvoorbeeld door plaatselijke ventilatie met verse lucht.
- Voorkomen dat onbevoegden toegang hebben tot de omgeving van een geopende cel.
- Een cel niet binnengaan voordat deze grondig is geventileerd en door meting is komen vast te staan dat het zuurstofgehalte op normaal niveau is gebracht.
- Voorkomen dat onbevoegden zich toegang kunnen verschaffen tot de besloten ruimte, in de eerste plaats door ervoor te zorgen dat de cellen altijd zijn afgesloten, in combinatie met een duidelijke sleutelprocedure.
- Markeren van de risicozones wanneer de cel wordt geventileerd om het zuurstofgehalte op het normale niveau te brengen en streng toezicht houden op het niet betreden van deze risicozones.
- Werkzaamheden in de koelcel alleen laten uitvoeren door daartoe bevoegde, goed geïnstrueerde personen. Deze personen moeten altijd zijn uitgerust met een permanent metende zuurstofmeter, en bij een hoog CO_2-gehalte in de cel tevens met een CO_2-meter.
- Zorgen voor een noodprocedure en de duidelijke instructie geven dat de tweede persoon nooit zonder persoonlijke beschermingsmiddelen de ruimte mag betreden.

Maatregelen moeten altijd in de eerste plaats zijn gericht op voorkomen van blootstelling aan de schadelijke atmosfeer. Alleen in het geval dat dergelijke maatregelen niet mogelijk zijn, mag worden gekozen voor het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen in de vorm van onafhankelijke adembescherming, zoals persluchtmaskers. Dit is echter slechts toegestaan bij wijze van tijdelijke maatregel, dat wil zeggen zolang maatregelen op een hoger niveau niet mogelijk zijn. De periode dat persoonlijke beschermingsmiddelen worden gebruikt mag niet langer zijn dan strikt noodzakelijk.

Hoe inspecteert de Arbeidsinspectie?

De Arbeidsinspectie kijkt of vóór het betreden van een besloten ruimte (waartoe ook monstername via geopende luiken of toegangsdeuren wordt gerekend) de benodigde metingen zijn uitgevoerd en of er passende maatregelen zijn getroffen. Ook kijkt de inspecteur of er tijdens de werkzaamheden waarbij werknemers kunnen worden blootgesteld aan schadelijke atmosfeer herhalingsmetingen worden uitgevoerd. Zijn een of meer van de noodzakelijke maatregelen niet genomen, dan kan de Arbeidsinspectie het werk stilleggen. Het werk mag dan pas weer worden hervat als vastgesteld is dat dit veilig kan. Ook kan een sanctie volgen in de vorm van proces-verbaal of boeterapport.

Meer informatie

> Arbo-Informatieblad (te bestellen via www.sdu.nl):
  - AI-5: Veilig werken in besloten ruimten

Verwijzingen naar Arbowet- en regelgeving

> Arbobesluit - artikelen 3.5g, 4.6, 4.10d
> Beleidsregels 3.5g -1 en 3.5g -2

Gevaarlijke stoffen

Producten waarmee u werkt of die tijdens de werkzaamheden vrijkomen, kunnen risico's opleveren voor de gezondheid. De risico's zijn afhankelijk van verschillende factoren, zoals de eigenschappen van de stof, de concentraties waaraan men wordt blootgesteld, de duur van de blootstelling en, bij bepaalde stoffen, individuele factoren.

Ter bestrijding van ziekten en ongedierte die de ontwikkeling van het fruit nadelig beïnvloeden, of ter bestrijding van onkruid, worden bij de teelt van fruit gewasbeschermingsmiddelen en biociden toegepast. Onzorgvuldig gebruik van deze middelen kan een nadelig effect hebben op de gezondheid van de personen die werkzaam zijn in de fruitteelt.

Behalve aan gewasbeschermingsmiddelen en biociden kunnen de werknemers worden blootgesteld aan dieselrook door het gebruik van dieselaangedreven transportmiddelen zoals landbouwtrekkers en heftrucks. Dieselmotorenemissie (DME: de uitstoot van dieselmotoren) bevat kankerverwekkende stoffen, waaronder roet en polycyclisch aromatische koolwaterstoffen (PAK's). Om die reden staat DME in de lijst van kankerverwekkende stoffen en processen. Die lijst is uitgegeven door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Werkgevers zijn verplicht om blootstelling aan kankerverwekkende stoffen te voorkomen en werkprocessen waarbij mensen daaraan worden blootgesteld zoveel mogelijk te vervangen (bronaanpak). Meer informatie hierover in het geval van dieselaangedreven heftrucks vindt u in een speciale brochure van het Ministerie van SZW. Die is te downloaden via www.inspectieszw.nl.

Gewasbeschermingsmiddelen

Gewasbeschermingsmiddelen en biociden zijn giftig voor de organismen die ermee bestreden worden, maar ze kunnen ook schadelijk zijn voor de mens en het milieu. Daarom is het op de markt brengen en het gebruik van deze middelen onderworpen aan strenge regels, die zijn vastgelegd in de Wet Gewasbescherming en Biociden.

Wat zijn de risico's?

De risico's voor de gezondheid door blootstelling aan een bestrijdingsmiddel zijn niet eenduidig aan te geven. Dit is afhankelijk van de soort bestrijdingsmiddel, intensiteit en duur van de blootstelling, en van persoonlijke kenmerken van de blootgestelde persoon. Vaak zijn de stoffen vooral irriterend voor de huid, maar er worden ook producten gebruikt die giftig zijn bij inademing en bij opname door de mond. De uiteindelijke gevolgen voor de gezondheid kunnen zeer ernstig zijn.

Wat moet u doen?

De (risico's van) blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen moet(en) zoveel als mogelijk worden beperkt door het nemen van de volgende maatregelen:

- Volg strikt het wettelijk gebruiksvoorschrift van het betreffende gewasbeschermingsmiddel
- Laat gewasbeschermingsmiddelen uitsluitend toepassen door een persoon die beschikt over een bewijs van vakbekwaamheid
- Zorg ervoor dat de voorraad gewasbeschermingsmiddelen binnen het bedrijf op een veilige manier is opgeslagen. Nadere informatie hierover is te verkrijgen via www.vwa.nl.
- Verstrek doelmatige persoonlijke beschermingsmiddelen (zie hiervoor de gebruiksvoorschriften)
- Houd toezicht op het juiste gebruik van de gewasbeschermingsmiddelen en de beschermende voorzieningen (zie eveneens de gebruiksvoorschriften).

Hoe inspecteert de Arbeidsinspectie?

De Arbeidsinspectie controleert op de volgende aspecten:

- Houdt u zich aan het wettelijk gebruiksvoorschrift van het gebruikte middel?
- Zijn de toepassers voldoende opgeleid en geïnstrueerd (bewijs van vakbekwaamheid)?
- Is er voldoende toezicht op het juiste gebruik van het gewasbeschermingsmiddel en het gebruik van de persoonlijke beschermingsmiddelen?
- Is de voorraad gewasbeschermingsmiddelen op een deugdelijke manier opgeslagen?

Meer informatie

> Arbowet- en regelgeving: www.inspectieszw.nl
> Wet- en regelgeving rond gewasbeschermingsmiddelen en biociden: http://wetten.overheid.nl
> Brancheorganisatie: www.nfofruit.nl
> Veiligheidsinformatiebladen van gewasbeschermingsmiddelen: www.fytostat.nl
> Algemene informatie over arbeidsomstandigheden in de agrarische sectoren: www.agroarbo.nl

Verwijzing naar Arbowet- en regelgeving:

> Hoofdstuk 4 Arbobesluit
> Wet Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden
> Regeling Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden
> Besluit van 2007, houdende nadere regels over gewasbeschermingsmiddelen en biociden.

Fysieke belasting

Fysieke belasting is de belasting van spieren en gewrichten tijdens lichamelijke arbeid. Fysieke belasting op zich is niet bedreigend voor de gezondheid, fysieke overbelasting wel. Dit kan leiden tot klachten, tot gezondheidsschade en zelfs tot uitval uit het arbeidsproces.

Wat zijn de risico's

In uw sector komt fysieke overbelasting voor, vooral aan de lage rug, armen en schouders. De fysieke overbelasting kan veroorzaakt worden door:

- handmatig zwaar tillen, duwen en trekken
- repeterende bewegingen
- ongunstige werkhouding

Veel voorkomende belastende werkzaamheden zijn: plukken/oogsten, snoeien, sorteren, handmatig transport, onkruidbestrijding, werken boven schouderhoogte. Omstandigheden die het werk extra zwaar maken zijn bijvoorbeeld een slechte bodemgesteldheid en koud of nat weer.

Wat moet u doen?

Zorg voor een goede organisatie van het werk, zodat uw werknemers zo gezond en zo veilig mogelijk kunnen werken. Een belangrijk hulpmiddel hierbij is de verplichte risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). In samenwerking met Arboplatform Nederland heeft Stigas voor een aantal sectoren, waaronder de fruitteelt, een digitale RI&E ontwikkeld, die te vinden is op www.agroarbo.nl. Hier staan ook producten beschreven waarmee in verschillende situaties de fysieke belasting kan worden beperkt.

Geef ook duidelijke voorlichting aan uw werknemers. Zij moeten weten wat overbelasting voor schade aan hun lichaam kan veroorzaken en hoe ze dat kunnen voorkomen door onjuiste werkhoudingen en werkmethoden te vermijden.

Tillen

Een werknemer die lasten moet tillen zonder gebruik van mechanische hulpmiddelen, wordt al gauw fysiek overbelast. Niet alleen het gewicht van de last is daarbij belangrijk, maar vooral ook de houding waarin wordt getild. Deze aspecten spelen bijvoorbeeld een belangrijke rol bij het tillen en het (hoog) opstapelen van gevulde kisten. Mogelijkheden voorzorgsmaatregelen:

- Beperk het te tillen gewicht.
- Zorg dat niet te hoog of te laag moet worden getild. Dat wil zeggen tussen knie- en schouderhoogte. Dus altijd lager dan schouderhoogte!

- Gebruik mechanische hulpmiddelen, zoals oogstbandmachines of andere gemechaniseerde oogstsystemen.
- Geef voorlichting en instructie als er handmatig getild, geduwd of getrokken wordt. Zie er ook op toe dat de instructies worden opgevolgd!

Duwen en trekken

Handmatig duwen en trekken kan eveneens fysieke overbelasting veroorzaken. In de fruitteelt gebeurt dit gemakkelijk bij het verplaatsen van materialen en karren, of bij het verplaatsen van planten en bomen (sjorren). Mogelijke voorzorgsmaatregelen:

- Beperk het te verplaatsen gewicht.
- Zorg dat de transportmiddelen soepel lopen.
- Houd de bodem zo vlak mogelijk (eventueel met rijplaten).
- Gebruik mogelijk (mechanische) hulpmiddelen, zoals elektrotrekkers.
- Laat werknemers liever duwen dan trekken. Duwen geeft minder belasting van de lage rug dan trekken.

Repeterende bewegingen

Snoeiwerkzaamheden (ongeveer 10 tot 15 % van de totale arbeid) leiden vaak tot overbelasting van de nek, schouders en armen/handen. Hierdoor kan een specifiek klachtenpatroon ontstaan, dat wordt aangeduid met de term KANS: klachten aan armen, nek en schouders (voorheen RSI). De kans dat dit klachtenpatroon optreedt, wordt vergroot door een combinatie van een hoge bewegingsfrequentie, kracht zetten, blootstelling aan trillingen (bijvoorbeeld door mechanisch aangedreven gereedschap), en lage omgevingstemperaturen (voor- en naseizoen). Mogelijke voorzorgsmaatregelen:

- Voorkom dat uw werknemers lang achtereen kortcyclische repeterende handelingen uitvoeren. Bijvoorbeeld door de werkzaamheden te variëren of door ze regelmatig te laten pauzeren.
- Gebruik voor snoeiwerkzaamheden ergonomisch vormgegeven, bij voorkeur elektrisch aangedreven snoeischaren (in plaats van pneumatisch aangedreven snoeischaren).
- Geef voorlichting en instructie over het gebruik van snoeischaren en zie er op toe dat de instructies worden opgevolgd.

Werkplek

Een niet goed ingerichte werkplek (bijvoorbeeld aan een sorteerband) leidt vaak tot een ongunstige werkhouding. Op een ergonomisch gunstig ingerichte werkplek kan de werknemer zijn taken in een goede werkhouding uitvoeren. Denk hierbij aan de juiste werkhoogte, met alle hulpmiddelen en producten binnen handbereik. Daarnaast moet zoveel mogelijk worden voorkomen dat uw werknemers langdurig in een zelfde houding werken. Gebruik van de door de sector ontwikkelde arbeidsvriendelijke producten, zoals diverse oogstsystemen, draagt daaraan bij.

Hoe inspecteert de Arbeidsinspectie?

Een inspectie verloopt als volgt:

- De inspecteur gaat na of handmatig tillen, en duwen of trekken van goederen en/of producten voorkomt. Vervolgens controleert hij of de werkplekken ergonomisch zijn ingericht, zodat er in een goede werkhouding kan worden gewerkt. Bij eventuele tekortkomingen onderzoekt de inspecteur of de risico's van fysieke belasting zijn opgenomen in de RI&E en in het plan van aanpak.
- Vervolgens controleert hij hoe de voorlichting over fysieke belasting is geregeld.
- Als er sprake is van handmatige arbeid, tillen, duwen of trekken, beoordeelt de inspecteur de mate van fysieke belasting aan de hand van een standaard beoordelingsmethode. Bij één of meer overtredingen zal de inspecteur, afhankelijk van de situatie, u stimuleren om maatregelen te nemen, een waarschuwing geven of een eis tot naleving stellen.

Meer informatie

> www.inspectieszw.nl
> www.arbo.nl
> www.agroarbo.nl
> Arbo-informatieblad (te bestellen via www.sdu.nl):
  - AI-29: Fysieke belasting bij het werk

Verwijzingen naar Arbowet- en regelgeving

> Fysieke belasting algemeen: Arbobesluit art. 5.2 en 5.3
> Werkplekinrichting: Arbobesluit art. 5.4 met bijbehorende beleidsregels
> Voorlichting handmatig hanteren van lasten: Arbobesluit art.5.5

Machineveiligheid

Bedrijven in de fruitteelt maken gebruik van veel verschillende soorten machines (arbeidsmiddelen). Tijdens de verschillende bedrijfsprocessen, zoals het planten en poten, de gewasverzorging, het oogsten, het sorteren, het transport en de opslag wordt gebruik gemaakt van machines als grondboren, motorkettingzagen, (pneumatische) snoeischaren, houtversnipperaars, sorteermachines, (band)transporteurs, kistenkantelaars, smalspoor- en andere trekkers, heftrucks, hoogwerkers en andere arbeidsmiddelen om op hoogte te kunnen werken. Veel van de toegepaste machines worden gebruikt in combinatie met een landbouwtrekker. Daarbij is vooral de aftakasaandrijving een belangrijke bron van gevaar. Het werken met machines levert gevaar op, met name door bewegende delen. Bij het werken met rijdend materieel is aanrijding een belangrijke oorzaak van ongevallen.
Uit ongevallencijfers blijkt dat de meeste ongevallen die blijvend letsel veroorzaken, zich voordoen tijdens het werken met productie- en bewerkingsmachines, heftrucks, transport- en sorteerbanden.

Wat zijn de risico's?

Werknemers lopen gevaar bij werkzaamheden met machines bij oogst- sorteer- en afstelwerkzaamheden, en bij het ombouwen, repareren en onderhouden van machines. Voor werkzaamheden zoals het verhelpen van storingen en het reinigen van machines worden de machines vaak niet uitgeschakeld. Het spreekt voor zich dat dit grote risico's met zich meebrengt. Veel ongevallen komen voort uit onveilig handelen en onvoldoende veiligheidsbewustzijn, vaak in combinatie met onvoldoende toezicht.

Wat moet u doen?

Wat betreft machineveiligheid heeft u te maken met de Warenwet en de Arbowet.

Warenwet
Bij aanschaf en keuze van machines moet u rekening houden met de bepalingen van de Warenwet (productveiligheid) en het Warenwetbesluit Machines (Machinerichtlijn, CE). Het Warenwetbesluit Machines legt verplichtingen op aan de fabrikant of importeur van een machine. Machines en installaties die u na 1 januari 1995 heeft gekocht en die daarbij voor het eerst op de markt kwamen, moeten - voor zover van toepassing - voldoen aan de bepalingen van de Warenwet en het Warenwetbesluit Machines. Een CE-gemarkeerde machine moet door de fabrikant of importeur minimaal zijn voorzien van een:

- Nederlandstalige gebruiksaanwijzing
- EG-verklaring van overeenstemming
- CE-markering op de machine of installatie.

Als u in uw eigen bedrijf vanaf 1 januari 1995 zelf machines heeft ontwikkeld en/of gebouwd, dan bent u verantwoordelijk voor de CE-markering. Dit geldt ook als machines zo worden aangepast of opgenomen in een groter geheel (productielijn) dat daarmee:

- een andere gebruiksbestemming ontstaat dan die van het oorspronkelijke ontwerp
- machines in samenhang functioneren (in verband met koppelen van de besturing, noodstop, transport of proces)
- andere risico's en gevaren ontstaan dan die van het oorspronkelijke ontwerp (bijvoorbeeld bij opvoeren, andere belasting of andere werkwijze)

In dat geval moet u:

- een risicoanalyse (laten) uitvoeren voor de machine/installatie
- maatregelen nemen om de risico's te beheersen, rekening houdend met de stand van de techniek een gebruiksaanwijzing voor de machine maken
- een technisch constructiedossier voor de machine maken
- een zogeheten EG-verklaring van overeenstemming opmaken
- de CE-markering op de machine plaatsen

Ook wanneer u een machine importeert van buiten de Europese Economische Ruimte (EER) moet u zelf de CE-markering (laten) uitvoeren.

Arbowet

Bij gebruik van machines moet u altijd rekening houden met de bepalingen uit de Arbowet- en regelgeving. Deze legt verplichtingen op aan werkgevers en werknemers. Voor u als werkgever gelden enerzijds algemene verplichtingen, zoals die in deel 1 van de brochure zijn beschreven. Anderzijds gelden ook specifieke regels ten aanzien van de machines. Let wel: deze regels gelden zowel voor oude als voor nieuwe machines! Door het maken van een RI&E kunt u er achter komen welke oude machines niet meer voldoen. De belangrijkste regels zijn:

Veiligheidsvoorzieningen bij bewegende delen van machines

- Bewegende delen van machines, aftakassen en transportbanden moeten voldoende zijn afgeschermd of beveiligd.
- Werknemers mogen beveiligingen niet verwijderen of overbruggen. Bovendien moeten ze er op de juiste manier mee omgaan. De werkgever moet er op toezien dat dit ook gebeurt.

Ongewilde gebeurtenissen en deugdelijkheid van machines

- Het materieel moet aan alle vereisten voldoen, van goede kwaliteit, betrouwbaar en degelijk zijn.
- De machine wordt zo geplaatst en ingericht dat er geen gevaar is voor verschuiven, omvallen, kantelen, oververhitting, ontploffing of elektrocutie.

Veilig gebruik van het arbeidsmiddel

- Machines worden uitsluitend gebruikt voor het doel, op de manier en op de plaats waarvoor zij zijn ingericht en bestemd. Dit houdt ook in dat beveiligingen niet worden overbrugd of weg gehaald. En dat er bijvoorbeeld geen trapjes worden gebruikt waardoor men in een gevarenzone kan komen.
- Machines met een tweehandenbediening mogen niet door meer dan één persoon bediend worden.
- U maakt met uw medewerkers afspraken over veilig werkgedrag, en u ziet er op toe dat deze afspraken worden nageleefd. Zo niet, dan spreekt u de werknemer aan op zijn gedrag om herhaling te voorkomen.

Bediening van arbeidsmiddelen

- Bedieningssystemen van machines moeten duidelijk en veilig zijn.
- Bedieningsvoorschriften en instructies moeten in de buurt aanwezig zijn en moeten zijn opgesteld in taal die voor de gebruiker begrijpelijk is.
- Het in werking stellen moet uitsluitend mogelijk zijn door een opzettelijk verrichte handeling met een daarvoor bestemd bedieningssysteem.
- Een machine moet veilig kunnen worden stopgezet en zonodig voorzien zijn van een noodstop.

Montage, demontage, onderhoud, reparatie en reiniging van arbeidsmiddelen

- Machines moeten goed worden onderhouden.
- Onderhouds- en reinigingswerkzaamheden moeten veilig worden uitgevoerd door de machine uit te schakelen en stroom- of drukloos te maken of door een eventueel aanwezige speciale onderhoudsstand te gebruiken, die bijvoorbeeld de machine stapsgewijs of op kruipsnelheid laat bewegen.

Inrichting van arbeidsplaatsen bij plaatsing arbeidsmiddelen

- Rondom machines, en vooral bij transportbanden, moet voldoende loop- en werkruimte zijn. Let in de loopruimte specifiek op voldoende beveiliging van draaiende delen van machines.

Keuringen

- Machines die onderhevig zijn aan invloeden die leiden tot verslechtering, moeten (periodiek) gekeurd worden. Voorbeelden daarvan zijn oogst- en productiemachines, heftrucks, kranen, hijsgereedschappen, drukapparatuur en liften. Ook het controleren van beveiligingsinrichtingen hoort hierbij. Hoe vaak drukapparatuur gekeurd moet worden hangt af van de aard van de apparatuur.
- Risicovolle drukapparatuur moet periodiek gekeurd worden. Minder risicovolle apparatuur wordt alleen gekeurd voor ingebruikneming. Voor risicovolle drukapparatuur (bijvoorbeeld propaantanks, luchtvaten) geldt een wettelijke keurplicht. De werkgever is verantwoordelijk voor de aanmelding van de keuring. Zie voor nadere informatie het Warenwetbesluit Drukapparatuur.

Deskundigheid van werknemers

- Werknemers moeten voldoende deskundig zijn door voorlichting, scholing en/of ervaring.
- Werknemers moeten de gegeven instructies opvolgen en de beveiligingen gebruiken.

Hoe inspecteert de Arbeidsinspectie?

De inspecteur gaat tijdens een inspectiebezoek na of de machines (en het gebruik ervan) voldoen aan de hierboven genoemde wettelijke bepalingen. Daarbij controleert hij in de eerste plaats de machines voldoen aan de veiligheidseisen en inspecteert hij de algemene staat van onderhoud van de machines. Daarnaast kan hij het functioneren van veiligheids-inrichtingen en -voorzieningen testen en veiligheidsafstanden opmeten. Als hij hierbij tekortkomingen constateert, controleert hij in tweede instantie ook op de aanwezigheid van documenten, zoals een gebruiksaanwijzing, een EG-verklaring van Overeenstemming voor CE-gemarkeerde machines, een onderhouds- of controleboek, schriftelijke instructies en procedures, en de RI&E met bijbehorend plan van aanpak.

Meer informatie

> Arbo-Informatiebladen (te bestellen via www.sdu.nl):
  - AI-11: Machineveiligheid; afschermingen en beveiligingen
  - AI-17: Hijs- en hefmiddeen
> folder “Heftrucks, hoe voorkom ik ongevallen en schade?”, te downloaden via www.inspectieszw.nl
> www.agroarbo.nl
> www.nfofruit.nl

Verwijzingen naar Arbowet- en regelgeving

> Arbobesluit, met name hoofdstuk 3, 7 en 8
> Warenwet, Warenwetbesluit Machines, Warenwetbesluit Drukapparatuur

Jongere werknemers in de fruitteelt

Jongere werknemers lopen méér veiligheids- en gezondheidrisico's door een gebrek aan werkervaring, onbekendheid met de risico's, speelsheid en naïviteit. Bovendien is een lichaam in de groei gevoeliger voor bijvoorbeeld fysieke belasting en blootstelling aan gevaarlijke stoffen. Jongere werknemers zijn daarom vaker het slachtoffer van ongevallen. Er is voor deze groep werknemers dus meer aandacht nodig, er zijn voor hen minder werkzaamheden toegelaten en de tijden waarop zij mogen werken zijn beperkt.

In de Arbeidstijdenwet is vastgelegd dat kinderen van 15 jaar en jonger in principe niet mogen werken. Voor werkzaamheden van lichte aard wordt voor dertien-, veertien- en vijftienjarigen een uitzondering gemaakt. In de Nadere Regeling Kinderarbeid is vastgelegd wat onder deze werkzaamheden wordt verstaan. Bijvoorbeeld het handmatig plukken van fruit. Jongeren van 16 of 17 jaar mogen wel werken; er zijn alleen enkele werkzaamheden vastgelegd die zij niet mogen doen. Meer informatie kunt u vinden in de brochure 'Arbeid door jongeren, informatie voor werkgevers' van op www.rijksoverheid.nl of op www.inspectieszw.nl: hoofdstuk 3 Arbeidstijdenwet; Nadere Regeling Kinderarbeid.

Besloten ruimten

In verband met de gevaren die daaraan zijn verbonden is het uitvoeren van werkzaamheden zoals het nemen van monsters bij koelcellen die onder regime staan, te allen tijde verboden voor werknemers onder de 18 jaar.

Gevaarlijke stoffen

De effecten van blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen kunnen voor kinderen (dertien-, veertien- en vijftienjarigen) en jongeren (zestien- en zeventienjarigen) sterk verschillen van de uitwerking op volwassenen. Kinderen jonger dan zestien jaar mogen daarom niet in aanraking komen en niet werken met gewasbeschermingsmiddelen.
Ook mogen zij niet werken met producten die minder dan veertien dagen geleden met een gewasbeschermingsmiddel zijn behandeld. Dit laatste geldt ook voor jongeren (zestien- en zeventienjarigen) en volwassenen, tenzij in het bijbehorende wettelijk gebruiksvoorschrift een andere veiligheidstermijn staat aangegeven.

Fysieke belasting

Vooral in de vakantieperiode tijdens de zomermaanden werken ook kinderen vanaf dertien jaar in de fruitteelt. Meestal voeren zij plukwerkzaamheden uit. Deze kinderen zijn nog in de groei, waardoor zij eerder fysiek overbelast worden. Daarom gelden voor hen speciale

regels. Zo mogen kinderen van 13 tot en met 15 jaar alleen werkzaamheden uitvoeren waarbij de werkhouding kan worden gevarieerd. Ze mogen dus niet langdurig staand werken, op de knieën, in een gedraaide of gebukte houding, of met geheven schouders. Verder mogen kinderen in deze leeftijdscategorie geen lasten tillen van meer dan 10 kilogram en geen lasten verplaatsen door duwen of trekken als daarvoor een kracht van meer dan 20 kilogram (200N) nodig is.

Machineveiligheid

Dertien- tot vijftienjarigen: Kinderen in deze leeftijdscategorie mogen géén werkzaamheden verrichtten met of aan mechanische arbeidsmiddelen waarbij brand-, electrocutie-, knel-. plet-, snij- of valgevaar bestaat. Ook mogen zij zich (tijdens hun werkzaamheden) niet in de directe nabijheid van deze mechanische arbeidsmiddelen bevinden. Hierbij moet niet alleen worden gedacht aan machines, maar ook aan een omgeving waarin vrachtauto's, tractoren (met opleggers) of vorkheftrucks rondrijden. Zo'n omgeving vormt geen belemmering wanneer de werkplek van de kinderen fysiek afgescheiden is. Deze afscheiding moet wel deugdelijk zijn. Het afzetten met lint of het aanbrengen van gele markeringen is niet voldoende.

Wanneer aan de omgevingseisen voldaan is mogen kinderen in deze leeftijdscategorie onder strikte voorwaarden werken aan een lopende band. Naast een overeenkomst met de verzorger van het kind worden er onder andere voorwaarden gesteld aan de bandsnelheid en de reikafstand. Wanneer de kinderen de snelheid van de lopende band zelf niet kunnen beïnvloeden zijn de werkzaamheden aan de lopende band niet

toegestaan.

Ook worden er eisen aan het toezicht gesteld. Bij dertien- en veertienjarigen moet er permanent een volwassene aanwezig zijn die kennis heeft van de risico's van de uit te voeren werkzaamheden en de te nemen (beheers)maatregelen. Bij een vijftienjarige moet deze zich in de directe nabijheid bevinden of oproepbaar zijn.

Zestien- en zeventienjarigen:
In deze leeftijdscategorie mogen jongeren in principe alle werkzaamheden uitvoeren, tenzij deze gevaarlijk zijn of schade voor de gezondheid kunnen opleveren. In het Arbobesluit zijn werkzaamheden opgenomen die verboden zijn of die alleen toegestaan zijn wanneer het toezicht zodanig is georganiseerd dat de gevaren die beschreven staan in de RI&E worden voorkomen. Onder de laatstgenoemde werkzaamheden vallen in ieder geval: het besturen van een trekker en het aan- of afkoppelen van aanhangwagens of werktuigen en het bedienen van andere mobiele arbeidsmiddelen met een eigen aandrijving, zoals een heftruck of een elektrische palletwagen. Wanneer het niet mogelijk is het toezicht zo te organiseren dat de in de RI&E beschreven gevaren voorkomen kunnen worden, zijn die werkzaamheden ook verboden. Naast het organiseren van toezicht moet de bediener van mobiele arbeidsmiddelen met een eigen aandrijving beschikken over een specifieke deskundigheid. Het bezit van een trekkerrijbewijs of vorkheftruckcertificaat voorziet hierin.

Voor meer informatie: www.inspectieszw.nl; Arbeidstijdenwet; Arbeid door jongeren of www.stigas.nl; downloads; gezond en veilig werken door jongeren in de agrarische sector.

Jongeren mogen niet werken op lawaaiige plekken. De dagelijkse blootstelling aan lawaai mag op deze werkplekken niet hoger zijn dan gemiddeld 85 dB(A). Zie voor de geluidsbelasting van verschillende machines en werkzaamheden in de agrarische sector de Stigas folder: 'Geef lawaai geen kans'.

Meer informatie

> Een speciale brochure over vakantiewerk is te bestellen via www.rijksoverheid.nl.

Verwijzingen naar Arbowet- en regelgeving
> Arbeid van lichte aard: Nadere regeling kinderarbeid art. 1:1

Colofon
Deze brochure is ontwikkeld in opdracht van de Arbeidsinspectie in 2009 en herzien in 2011

Disclaimer
In deze brochure staan de belangrijkste arbeidrisico's in de fruitteelt, de branche waartoe uw bedrijf behoort. U kunt lezen hoe de Arbeidsinspectie op deze risico's inspecteert. Mogelijk zijn niet al deze risico's in uw bedrijf aan de orde, dan is dat deel van de tekst niet op u van toepassing. Is er in uw bedrijf sprake van risico's die niet in deze brochure zijn genoemd, dan moet u deze risico's ook opnemen in de RI&E en het plan van aanpak. Ook moet u maatregelen nemen om deze risico's weg te nemen of te verminderen.
De regels waar het in deze brochure over gaat zijn bestaande regels. Meer informatie vindt u op www.inspectieszw.nl, www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/arbeidsomstandigheden en www.arboportaal.nl. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is niet verantwoordelijk voor informatie op websites van derden waarnaar in deze brochure wordt verwezen. Aan de tekst van deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.

Nadere informatie
U kunt deze brochure in digitale vorm vinden op www.inspectieszw.nl. Daar vindt u ook meer informatie over de verwijzingen naar bestaande instrumenten en hulpmiddelen in deze brochure. Alle Arbowet- en regelgeving vindt u op www.overheid.nl.

Met dank aan alle meewerkende bedrijven en organisaties uit de branche.

Deze brochure is een uitgave van:

Inspectie SZW
De Inspectie SZW maakt deel uit van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Correspondentieadres
Inspectie SZW
Postbus 820
3500 AV Utrecht
www.inspectieszw.nl
versie maart 2011